

ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΗ ΚΑΙ ΜΙΣΘΩΤΟΙ

Η χρήση των αριθμών

Πρόσφατα, δόθηκε στον Τύπο μια ευρύτερη δημοσιότητα στα στοιχεία που αφορούν τη φορολογία φυσικών προσώπων (για εισοδήματα του 1997 και 1998), με διάφορους σχολιασμούς και ερμηνείες. Η παρουσίαση, που ακολουθεί, ξεκινά από τη θέση ότι τα συμπεράσματα που μπορούν να αντληθούν για το θέμα, και κυρίως την επιδράση μισθωτών και συνταξιούχων, είναι πολύ διαφορετικά αν ιδωθούν τα στατιστικά στοιχεία των μισθωτών αποκομμένα ή όχι από τα συνολικά στοιχεία της φορολογίας στη χώρα.

ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ, για μια εκτίμηση των αριθμών που συνήθως αναφέρονται στην κατανομή των φορολογικών βαρών, δεδομένου ότι αυτά αντιπροσωπεύουν μόνο το 16,1% του συνόλου των φορολογικών εσόδων, δεν είναι ορθό να χρησιμοποιούνται μόνο τα στοιχεία φορολογίας εισοδήματος φυσικών προσώπων.

Συνεπώς, με βάση τα συνολικά στοιχεία φορολογίας, και παρ' όλο ότι η μεταξύ τους συγκρισιμότητα δεν είναι πλήρης, μπορεί να συναχθούν τα εξής συμπεράσματα:

1 Η συμμετοχή των έμμεσων φόρων στο σύνολο των φορολογικών εσόδων μειώθηκε μεταξύ 1992 και 1998 κατά 9 ποσοστιαίες μονάδες (από 71,1% στο 62,1%). Η διαφορά αυτή είναι εξαιρετικά σημαντική και δείχνει ότι, καθ' αρχάς, το όλο σύστημα φορολογίας έγινε σημαντικά δικαιότερο και προοδευτικότερο και κρίνεται πιο κοντά στους στόχους μιας πολιτικής κοινωνικής συνοχής. Δεδομένου ότι οι έμμεσοι φόροι συνήθως αντιπροσωπεύουν υψηλότερο ποσοστό στο εισόδημα των χα-

μηλών εισοδηματικών ομάδων, αυτό σημαίνει μια βελτίωση της σχετικής τους θέσης.

2 Η συμμετοχή των άμεσων φόρων στο σύνολο των φορολογικών εσόδων αυξήθηκε αντίστοιχα κατά 9 ποσοστιαίες μονάδες. Μεταξύ των ομάδων φυσικών προσώπων (εισοδηματίες, έμποροι, διομήχανοι, μισθωτοί, συνταξιούχοι, αγρότες, ελεύθερα επαγγέλματα) δεν παρατηρούνται οσοδήποτε μεταβολές στο σχετικό βάρος. Αυτό σημαίνει ότι η αύξηση που παρατηρήθηκε στο ύψος των άμεσων φόρων, κατανεμήθηκε λίγο - πολύ ισομερώς μεταξύ όλων των ομάδων, χωρίς να αλλάξει τη σχετική ισορροπία μεταξύ τους.

3 Ενώ αν ληφθεί υπόψη η συμμετοχή μισθωτών και συνταξιούχων στη φορολογία μόνο των φυσικών προσώπων, εμφανίζεται ως 60,4% του συνόλου (1997), το ίδιο ποσοστό μειώνεται στο 12,3%, αν συγκριθεί με το σύνολο των φορολογικών εσόδων από όλες τις πηγές. Αυτή η τεράστια διαφορά δείχνει πόσο διαφορετική εντύπωση μπορεί να προκληθεί από τη χρήση του ενός ή του άλλου αριθμού.

4 Με βάση τα παραπάνω, και με τα στοιχεία του έτους 1997 (για εισοδήματα

του 1996 κατά βάση), η εικόνα που προκύπτει για την κατανομή των φορολογικών βαρών έχει ως εξής:

- Μισθωτοί - συνταξιούχοι 12,3%.
- Νομικά πρόσωπα - φόροι περιουσίας - διομήχανοι - έμποροι - εισοδηματίες - ελεύθεροι επαγγελματίες - ειδικές κατηγορίες - φόροι παρελθόντων ετών 24,1%.
- Έμμεσοι φόροι 63,6%.

Ας σημειωθεί, ότι στην ομάδα των μισθωτών - συνταξιούχων, τα πρόσωπα με οικογενειακό εισόδημα άνω των 12 εκατ. δρχ. συνεπέρχονται στο 22% στον φόρο των μισθωτών και το 12,4% στον φόρο των συνταξιούχων, αντίστοιχα. Αυτό σημαίνει ότι τα μεσαία και χαμηλά στρώματα μισθωτών και συνταξιούχων συμμετέχουν με ακόμα χαμηλότερο ποσοστό στα φορολογικά βάρη.

5 Είναι προφανές ότι η συμμετοχή των μισθωτών και συνταξιούχων στα φορολογικά βάρη συνδέεται και με τη συμμετοχή τους στους έμμεσους φόρους. Το ίδιο και των λοιπών ομάδων. Όπως όμως σημειώθηκε, η κατηγορία αυτή φορολογικών εσόδων γάνει σε βάρος διαχρονικά. Σε κάθε περίπτωση κανένας δεν γνωρίζει πώς οι έμμεσοι φόροι κατανέμονται στατικά και δυναμικά, μεταξύ των διαφόρων παραπάνω ομάδων καταναλωτών, ώστε να συνάγει συμπεράσματα.

6 Παρατηρείται μια αύξηση του μέσου φόρου που θα πληρωθεί το 1998, η οποία ποσοστιαία είναι πράγματι υψηλή και διαμορφώνεται στο 27,3% για τους μισθωτούς και κάπως χαμηλότερα για τις λοιπές κατηγορίες. Όμως ο χαρακτηρισμός του φαινομένου ως «αύξηση φορολογίας» είναι λάθος. Γιατί κατά βάση δεν αφορά αύξηση φόρου, αλλά κατάργηση του προνομίου που είχε παράσχει η Ν.Δ. στους συγκριτικά υψηλόμισθους (εισοδήματα πάνω από 4,5 εκατ. δρχ./χρόνο) να πληρώνουν τον φόρο για σημαντικό τμήμα των εισοδημάτων τους 12-18 μήνες αργότερα από ότι οι χαμηλόμισθοι μισθωτοί. Όπως είναι γνωστό, κανένας φορολογικός συντελεστής δεν αυξήθηκε για μισθωτούς - συνταξιούχους. Η κατάργηση της μειωμένης προκαταβολής και η άρση της ανισότητας που επισημάνθηκε, μπορεί να χαρακτηριστεί ως «αυξημένη καταβολή φόρων το 1997», αλλά μόνο με την έννοια του τερο-

χρισμού της πληρωμής της φορολογικής υποχρέωσης και όχι της πραγματικής αύξησης της.

7 Στην περίοδο 1992-1997 συνεπώς, η συνολική δυναμική της αλλαγής δεν φαίνεται να στηρίζει τη θέση για σχετική επιδείνωση της ομάδας μισθωτών - συνταξιούχων σε σχέση με άλλες κατηγορίες.

Τα παραπάνω πιστεύω ότι περιέχουν ένα βασικό μήνυμα:

Ότι η ερμηνεία των αριθμών γύρω από φορολογικά οδηγεί σε σημαντικά διαφορετικά συμπεράσματα ανάλογα με την οπτική που επιλέγει κανείς, και ιδιαίτερα ανάλογα με την πληρότητα της ανάλυσης.

Ένα δεύτερο μήνυμα που θεωρώ σημαντικό, αλλά που δεν προκύπτει από τα παραπάνω - και δεν θα μπορούσε να προκύψει - είναι ότι οι ανισότητες δεν πρέπει να αναζητούνται τόσο στα στοιχεία της φορολογίας, όσο της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής. Είναι γνωστό στον κάθε Έλληνα, ποιου, και με ποιους τρόπους και πόσο φοροδιαφεύγουν, όπως και για ποιες κοινωνικές ομάδες η επίσημη φορολογική επιδράση είναι αμελητέα για χάρη γενικότερων σκοπιμοτήτων.

Τέλος, νομίζω ότι μονίμως μένει απέξω από τέτοιες παρουσιάσεις η απάντηση σ' ένα κρίσιμο ερώτημα: Ήμασταν μια κοινωνία με ένα έλλειμμα ως ποσοστό του ΑΕΠ περίπου 14%, το οποίο έπρεπε σε 5-6 χρόνια να μειωθεί κάτω από 3%, κάτι που θα επιτευχθεί φέτος; Η βελτίωση αυτή από πού θα προέκυπτε, ανεξάρτητα ακόμα και από εφικτές μειώσεις δαπανών ή δημόσιες σπατάλης; Κάθε θέση κατά της φορολογικής επιδράσης, ως εργαλείο δημοσιονομικής εξυγίανσης, καταπολέμησης της φοροδιαφυγής και άσκησης πολιτικής, σε τελευταία ανάλυση, δεν μπορεί να παραβλέπει ότι στην ουσία της αποδέχεται το άριστο μοντέλο κατανομής βαρών προηγούμενων ετών ή περιόδων, και ταυτόχρονα την παραμονή της Ελλάδος έξω από τις εξελίξεις στην Ευρώπη, δηλ. την παραμονή της σε δεύτερες ή και χαμηλότερες ταχύτητες ανάπτυξης.

Ο Τάσος Γιαννίτσης είναι καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών, οικονομικός σύμβουλος του Προϋπουργού.

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

Του Τάσου Γιαννίτση